

SISÄMINISTERIÖLLE**Lausunto hallituksen esityksestä eduskunnalle arpajaislain muuttamisesta**

Viite: kirjeenne 11.4.2022

VN/6327/2022

VN/6327/2022-SM-2

A-klinikkasäätiö kiittää mahdollisuudesta lausua esitysluonnoksesta.

Esityksen tavoitteena on poistaa rahapeliutuotolla rahoitettujen toimintojen taloudellinen ja määrärahasoon liittyvä riippuvuus Veikkaus Oy:n tuotosta. Tavoitteena on myös vahvistaa rahapelihaittojen ehkäisyä ja vähentämistä yksinoikeusjärjestelmässä.

A-klinikkasäätiö pitää tavoitteita pääosin kannatettavina, mutta esittää joitakin täsmennyksiä.

Rahoituksen siirtäminen osaksi yleiskatteellisia budjettivaroja

A-klinikkasäätiö pitää rahoituksen siirtämistä osaksi yleiskatteellisia budjettivaroja perusteltuna ja tarpeellisena. Rahapelien yksinoikeusjärjestelmän peruste on rahapelihaittojen ehkäisy, ja avustuksina jaetut tuotot ovat olleet toiminnan suotuisa seuraus. Rahapelaamisesta saatavat tuotot ovat pelaajien häviämiä rahoja, joista 35 % tulee ongelmallisesti pelaavilta. Vuoden 2019 väestömittauksen mukaan 2,5 % pelaajista tuotti puolet kaikesta rahapeliutuotoista. (Suomalaisten rahapelaaminen 2019, THL 2020.)

Suora rahoituskytkös on tarpeellista purkaa haittojen ehkäisyn näkökulmasta. Edunsaajien taloudellinen asema riippuu rahapeliutuotoista tavalla, joka voi poliittisesti vaikeuttaa rahapeliongelmiin ehkäisyä ja vähentämistä. Nykyjärjestelmässä avustuksensaajat voivat pyrkiä vaikuttamaan rahapelipoliittiseen keskusteluun, joka osaltaan saattaa vaikeuttaa rahapelihaittojen ehkäisyyn perustuvia linjauksia. Lisäksi edunsaajien tekemää toimintaa kohdistetaan monilta osin samoihin kohderyhmiin, jotka rahat ovat alun perin tuottaneetkin rahapelijärjestelmän kautta.

Yleishyödyllisen toiminnan rahoitus

Uuden rahoitusmallin tavoitteena on turvata rahapelien tuotolla toimineille avustuksensaajille ennustettava, vakaa ja edunsaajien autonomian turvaava riittävä rahoitus.

Valtiosihteeri Haapajärven johdolla valmistellun parlamentaarisen yhteisymmärrysmuistion VNK045:00/2021 mukaan valtionavustusrahoituksen kokonaistason suuruusluokka vastaisi

vuodesta 2024 vähintään Veikkaus Oy:n arvioitua tuoton tasoa. Parlamentaarinen seurantaryhmä yhdessä hankeryhmän kanssa määritteli vuosille 2024–2026 rahoitustason ([valtioneuvoston viestintäosasto 8.2.2022, tiedote 79/2022](#)), sen asettuessa noin 990 miljoonaan euroon vuodelle 2024 ja vuoteen 2026 mennessä 974,9 miljoonaan euroon.

A-klinikkasäätiö katsoo, että lähtötilanteessa valtionavustusrahoituksen kokonaistaso huomioi kohtuudella edunsaajien määrärahatarpeen. Ajan kuluessa on kiinnitettävä huomiota yhtäältä siihen, että avustustaso riittää kattamaan yleisen kustannustason nousun ja toisaalta varottava, ettei avustusrahoituksen ja Veikkauksen tuloksen välille muodostu tosiasiallista kytköstä.

A-klinikkasäätiö kannattaa yhteisymmärrysmuistion mukaisen parlamentaarisen neuvottelukunnan perustamista. Neuvottelukunta tasapainottaisi riskiä rahoitustason äkillisistä muutoksista edunsaajien välillä.

Rahapeli asioiden neuvottelukunta ja Veikkaus Oy:n hallintoneuvosto

Ehdotuksessa esitetään muutoksia rahapeli asioiden neuvottelukunnan ja Veikkaus Oy:n hallintoneuvoston kokoonpanoon. Kokoonpanosta ehdotetaan poistettavaksi opetus- ja kulttuuriministeriön, maa- ja metsätalousministeriön ja rahapelitoiminnan tuotosta avustuksia saavien yhteisöjen edustajat.

Rahapeli asioiden neuvottelukunnan tehtävänä on seurata ja arvioida arpajaislain 1 §:ssä säädettyjen, Suomen kansallisen rahapelipolitiikan tavoitteiden toteutumista yksinoikeusjärjestelmän ylläpitämiseksi ja vahvistamiseksi ja muun muassa seurata ja arvioida rahapelaamisesta aiheutuvien haittojen kehitystä ja ehkäisyn ja vähentämisen toteutumista ja kehittämistarpeita. Myös Veikkauksen hallintoneuvoston tehtäviin kuuluu valvoa vastuullista rahapelitoimintaa sekä toimittaa valtioneuvoston kanslialle kertomus rahapelitoiminnan kehityksestä sekä pelihaittojen ehkäisyyn liittyvästä toiminnasta.

A-klinikkasäätiö katsoo, että rahapeli asioiden neuvottelukunnassa ja Veikkauksen hallintoneuvostossa on tärkeää olla osallisena pelihaittojen ehkäisyn asiantuntijoita sosiaali- ja terveysministeriön lisäksi myös kohderyhmää kohtaavasta pelihaittatyöstä. On tärkeää säilyttää kosketuspinta kohderyhmään ja hiljaisiin signaaleihin. Pelihaittatyön asiantuntijuutta voidaan vahvistaa erilliseltä määrärahamomentilta rahoitettavan toimijan ja/tai yleiskatteellista avustusta saavan pelihaittajärjestön asiantuntijoista.

Rahapelipoliittinen ohjelma

Ehdotuksessa todetaan, että muutos voisi vaikuttaa kielteisesti rahapelihaittojen ehkäisyyn ja vähentämiseen, mikäli järjestöjen tekemän ehkäisevän ja haittoja vähentävän työn rahoitus muuttuisi epävarmaksi tai vähenisi. Tilanne koskettaa myös laajemmin kaikkea Veikkauksen tuotoilla tehtävää terveyden ja hyvinvoinnin edistävää työtä ja rahoitus olisi tulevaisuudessa riippuvainen tulevien hallitusten päätöksistä. Rahapelihaittojen ehkäisyn toimintaresurssien turvaamiseksi ehdotuksessa mainitaan rahapelipoliittisessa ohjelmassa määritelty, rahapelihaittojen vähentämistä tukevan erillismomentin käyttöönotto.

10.5.2022 julkistetussa rahapelipoliittisessa ohjelmassa määritellään määrärahamomentilta rahoitettavaksi pelihaittakeskukseen sijoittuvat valtakunnalliset, sähköiset, anonyymit palvelut digi- ja rahapelihaittoihin ja tuetaan hyvinvointialueita pelihaittojen tuen ja hoidon kehittämisessä ja toteuttamisessa. Samalla vahvistetaan yhteistyötä sosiaali- ja terveysalan yhdistysten ja säätiöiden digi- ja rahapelihaittatyön (nykyinen STEA-rahoitteinen sosiaali- ja terveysalan järjestöjen pelihaittatyö), arpajaislain 52 §:n mukaisen työn ja uuden rahoitusmomentin mukaisen työn välillä.

Erillismomentilta ei kateta järjestösektorin rahapelihaittatyön toimintaa. Rahapelihaittojen tehokkaan ehkäisyn varmistamiseksi A-klinikkasäätiö painottaa, että myös yleiskatteellisesta osuudesta jaettavien avustusten osuudessa tulee huomioida rahapelihaittoja ehkäisevän järjestösektorin toimintaedellytykset riittävällä tavalla. Rahapelipoliittisen ohjelman mukaisesti tulee kehittää suunnitelmallista ja pitkäjänteistä yhteistyötä järjestösektorin tekemän pelihaittatyön ja tulevan pelihaittakeskuksen tekemän työn kanssa.

Lopuksi

A-klinikkasäätiö pitää esitettyjä esityksiä arpajaislain muuttamiseksi pääosin myönteisinä. Kytköksen purkamisen myötä rahapelihaittoja pystytään ehkäisemään ja korjaamaan entistä tehokkaammin. Suunta haittojen vähentämisessä on Suomessa nyt oikea, mutta töitä sen eteen on edelleen tehtävänä. Tulevaisuudessa tulee kiinnittää yhä enemmän huomiota verkossa tapahtuvan ja yksinoikeusjärjestelmästä ulos suuntautuvan pelaamisen jatkuvaan kasvuun ja sen aiheuttamiin rahapelihaittoihin.

Helsingissä 23.5.2022

Hannu Jouhki
toimitusjohtaja
A-klinikkasäätiö sr

Henna Vuorento
vastaava kehittämiskoordinaattori
A-klinikkasäätiö sr